

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA
FELSŐOKTATÁSI FŐOSZTÁLY

EMLÉKEZTETŐ

a Felsőoktatási Kerekasztal Hallgatói felelősség Munkacsoportjának első üléséről

Helyszín: EMMI: 1055 Budapest, Szalay utca 10-14. 275-ös tárgyaló

Időpont: 2013. február 6. 15:30 – 17:20

Jelen vannak: Kiss Dávid (HÖOK)
dr. Kőmíves Péter Miklós (HÖOK)
Dr. Faragó Sándor(NYME)
Dr. Solti László (SZIE)
dr. Rónay Zoltán (ELTE)
Megyeri Zoltán (FDSZ)
Dr. Stéger Csilla (OH)
Dr. Vanó Renáta (OH)
dr. Kiss Annamária(EMMI)

Előzmény: A Felsőoktatási Kerekasztal munkájának segítésére három szakmai munkacsoport jött létre, mely három fő témában ülésezett három különböző helyszínen. A következőkben a hallgatói felelősség munkacsoport ülésén elhangzottak kerülnek ismertetésre.

dr. Kiss Annamária köszöntötte a munkacsoport tagjait és tájékoztatta őket arról, hogy a munkacsoport keretében szakmai műhelymunka folyik, a döntési fórum a Felsőoktatási Kerekasztal. Ezt követően ismertette a megbeszélés célját, és javasolta, hogy a hallgatói ösztöndíjszerződés tartalma felülvizsgálatát, a hallgatói ösztöndíjszerződéssel kapcsolatos kérdések áttekintését, másrészt a hallgatói felelősség kérdését tűzze napirendre a munkacsoport.

A HÖOK hallgatói szerződéssel kapcsolatos írásbeli álláspontját nem kapta meg az EMMI, ezért arra kérte a HÖOK képviselőit, hogy ismertessék a hallgatói ösztöndíjszerződéssel kapcsolatos álláspontjukat.

Kiss Dávid ismertette először a HÖOK hallgatói szerződéssel kapcsolatos elvi kifogásait, melyek az alábbiak:

- A hallgatói ösztöndíjszerződés kontraproduktív, rossz üzenetet hordoz. A reform átgondolatlansága miatt a diákok már a felvételi eljárás során külföldre tekintenek, illetve külföldi felsőoktatási intézményben kezdik meg felsőfokú tanulmányaikat, különösen a nyugati határvidéken.
- A társadalom jövőjét érinti, hogy mind a diákok, mind az oklevelet szerzett, migrált hallgatók külföldön maradnak és véglegesen elhagyják az országot.

- A szerződés nem alkalmas a migráció megakadályozására.
- Elkapkodva került bevezetésre a szerződés.

dr. Kőmíves Péter Miklós elmondta, hogy már nem csak a nyugati határszélen, hanem az ország másik felén élő diákokat is érinti a migráció, sokan Erdélyben, magyar nyelven kezdenek felsőfokú tanulmányokat.

Ezt követően a HÖÖK jogi kifogásait ismertette, meglátásuk szerint Szabó Máté biztos úr hallgatói munkaszerződés tárgyában írt alkotmánybíróági beadványa jól összefoglalja a szerződéssel kapcsolatos aggályokat.

Az Európai Unió joga felől kellene megközelíteni a kérdést:

- a hallgatói ösztöndíjszerződés alapvető jogokat érint, a munkaező szabad mozgását korlátozza,
- a szerződés az uniós polgárok viszonylatában diszkriminatív a katonai szolgálathoz, a gyermekvállaláshoz fűzött kedvezmények miatt,
- a határon túliak priorizálása diszkriminatív (külföldi országok polgárai között különbséget tesz),
- hallgatói jogok megjelenítése szükséges a hallgatói kötelezettségek mellett, egyoldalúak a hallgatói kötelezettségek,
- az állam a hallgatói szerződésben nem vállal kötelezettséget a munkahely, illetve munkalehetőség biztosítására, csupán „törekszik” arra, hogy az állami (rész)ösztöndíjas hallgató számára a (rész)ösztöndíjjal támogatott képzés befejezését követően megfelelő munkalehetőséget biztosítson,
- az állam nagyon kevés kötelezettséget vállal a szerződés aláírásával, eleve aszimmetrikus jogviszony jön létre. A konstrukció hibás elveken alapszik.

dr. Kiss Annamária felhívta a figyelmet arra, hogy a hallgatói ösztöndíjszerződés tartalma felülvizsgálata szükséges, nem elegendő általánosságban foglalkozni az ösztöndíjszerződéssel.

Dr. Stéger Csilla ugyancsak jelezte, hogy a jelenlegi problémákat kellene megoldani.

Kiss Dávid szerint nem lehet függetleníteni, illetve külön kezelni a hallgatói ösztöndíjszerződés kérdését a folyamatban lévő Pilot eljárástól. A HÖÖK a Pilot eljárás kimenetelét várja. Elvi szinten szükséges vizsgálni a hallgatói ösztöndíjszerződés kérdését. Azzal azonban egyetért a HÖÖK, hogy az elvándorlás nem cél.

dr. Kőmíves Péter Miklós kifejtette, hogy olyan problémák vannak, amelyek társadalmi szinten még nem jelentkeztek, azonban jelentősek. Példaként hozta fel, hogy a magánének szakra jelentkezett hallgatók nehéz helyzetben vannak, ugyanis a magánének státuszok megszüntetésre kerültek, a státuszok megszüntetése ellentétes az elhelyezkedés biztosítása ígérétevel. Sőt, az állam nem garantálja a munkalehetőséget, csupán az áll a hallgatói munkaszerződésben, hogy az állam törekszik arra, hogy megfelelő munkalehetőséget biztosítson. Az állam ezáltal nagyon szűk dolgot vállal, amit követel az viszont sok.

dr. Rónay Zoltán szerint három aspektusa van ösztöndíjszerződéssel kapcsolatos kérdéseknek:

1. politikai,
2. EU-s aggályok,
3. hazai jogi környezet, szükséges vizsgálni, hogy mely jogágakat érint a szerződés.

A hallgatói ösztöndíjszerződés polgári jogi szerződéses viszonyt hoz létre, ugyanakkor a szerződésben az állam is megjelenik, mint közjogi elem.

Felhívta továbbá főtitkár úr a figyelmet arra, hogy a végrehajthatóság problémájával is foglalkozni kell, a hallgatói ösztöndíjszerződés óriási terheket rótt, illetve ró a felsőoktatási intézményekre, valamint az Oktatási Hivatalra is.

Kiss Dávid szerint eleve hibás elveken alapszik a hallgatói ösztöndíjszerződés, a hallgatói ösztöndíjszerződés aszimmetrikus, felmérések nélkül nem lehetne ilyen intézményt bevezetni. Statisztikákra lenne szükség az elvándorlás mértékéről, az elvándoroltak köréről.

Megyeri Zoltán szerint az FDSZ egyetért azzal, hogy a hallgatói ösztöndíjszerződés nem szolgálja az elvándorlás megakadályozását, szerinte szükséges annak vizsgálata, hogy mi a cél, illetve azt, hogy mi tudja kiváltani az ösztöndíjszerződést.

Kiss Dávid HÖÖK szerin az egy mítosz, hogy „Tömegesen hagyják el az országot”. Az orvosok elvándorlása megakadályozására került kitalálásra a konstrukció. Nem szabadott volna generális szabályt hozni minden szak, illetve szakma esetében az elvándorlás elkerülése érdekében. Sokkal nagyobb az elvándorlás veszélye a szakmunkásoknál, az oklevéllel rendelkezők nehezebben helyezkednek el külföldön.

A HÖÖK és az MRK képviselői szerint is az orvosok esetében elfogadható lenne nemzetstratégiai okokra hivatkozva a hallgatói ösztöndíjszerződés intézménye.

dr. Vanó Renáta szerint ugyanakkor a felelősségvállalás elvárt a hallgatóktól, a felelősségvállalást erősíti, hogy a hallgatónak a képzési idő másfélszeresén belül oklevelet kell szereznie.

dr. Kiss Annamária ismertette, hogy a felsőoktatási törvényben számos helyen tartalmaz rendelkezést, amely a hallgatói felelősség kérdését érinti. Ilyen, pl., hogy összesen 12 állami ösztöndíjas félév áll a hallgatók rendelkezésére, a záróvizsgát a hallgatói jogviszony megszűnését követő öt év elteltével stb. Javasoljuk, hogy a HÖÖK életviteli, tanulmányi tanácsadás keretében, illetve ajánlásával segítse a hallgatók felelősségtudatát.

Kiss Dávid kifejtette, hogy a sikerkommunikáció a Kormány feladata, de a tájékoztatás szükségességével egyetért. Továbbá hozzátette, ne legyen megpecsételve annak a hallgatónak a sorsa, aki túlfut vagy hosszabb ideig tanul, ha azt saját költségén teszi.

Dr. Faragó Sándor rektor szerint a hallgatók (egyre inkább) felelősségteljesen járnak el tanulmányaik során, tisztában vannak a jogaikkal és azzal is, hogy „meddig nyújtózhatnak”.

Jobban kell a felvételnél szűrni a hallgatókat, így elkerülhető a nyelvvizsga hiányában oklevelet nem szerzett hallgatók problémája. Amennyiben a bemeneti követelményeknél már megjelenne a nyelvvizsga, úgy az előbbi probléma elkerülhető lenne. Felvételi vizsgát kell tartani.

dr. Rónay Zoltán jelezte, hogy a nyelvvizsga kötelezettség nem teljesítése okán ki nem adott oklevelek ügye hosszabb előzményekre nyúlik vissza, hiszen a képesítési követelmények már kb. 1993 óta nyelvvizsgát határoztak meg már a záróvizsgára bocsátás követelményeként. Majd 2003. július 1-től az oklevél kibocsátásának feltételül határozta meg az 1993. évi törvény a nyelvvizsgát.

Dr. Solti László és Dr. Faragó Sándor meglátása szerint is a közoktatás feladata a nyelvi oktatás biztosítása, nem a felsőoktatás „sara” a kialakult helyzet.

A probléma azonban a jövőben kezelhetővé válna, ha a bemenetnél már nyelvvizsga kerülne meghatározásra a felvételhez. Az egész felvételi rendszert át kellene gondolni a rektorok szerint.

Dr. Faragó Sándor rektor felvetette, hogy mi lenne, ha csak az orvosokra korlátozódna a hallgatói ösztöndíjszerződés, a szakok 90 %-án olyan végzettség és szakképzettség szerezhető, mely alapján nem vándorolnak el külföldre a hallgatók, hiszen nem ismertethető el az oklevelük külföldön.

Dr. Stéger Csilla felvetette, hogy ha csak az orvosok esetében maradna meg a hallgatói ösztöndíj szerződés intézménye, az nem eredményezné-e az orvosok tömeges elvándorlását? Másrészt a diszkrimináció kérdésköre is felmerülne.

Dr. Solti László rektor szerint azt egyetlen ország sem nézheti tétlenül, hogy jelentős tömegek mennek külföldre. A célt, a diplomás migráció megakadályozását, valamint azt, hogy a hallgató időben befejezze tanulmányait mindenképpen el kell fogadni. A kérdés az, hogy a nemzetpolitikai célt miként lehet megközelíteni.

Kiss Dávid jelezte, hogy nem a HÖOK feladata megvizsgálni, hogy mely képzések fontosak nemzetstratégiai szempontból a migrációt tekintve.

Megyeri Zoltán szerint is statisztikára van szükség. Legenda, hogy az oklevelet szerzettek körében nagy a munkanélküliség. A fogalmakat tisztába kellene tenni, a munkacsoportok között horizontális megbeszélés lenne szükséges.

dr. Kőmíves Péter Miklós a PhD képzésben részt vevő hallgatók ügyét hozta fel még. Meglátása szerint a pre és pro doktori időszakot bele kellene számítani a munkavégzés időtartamába a hallgatói ösztöndíjszerződés kapcsán.

Kiss Dávid szerint a gyermekvállalás ösztönzésével, a szociális támogatás útján, valamint családalapítást segítő intézkedésekkel kellene a „röghöz kötést” eszközölni. A magyar, valamint az EU jogát kellene szakemberekkel értelmeztetni, statisztika szükséges a pályaelhagyókról és az elvándorlókról.

A Felsőoktatási Kerekasztal Hallgatói felelősség Munkacsoportja

a fentieket összegezve első ülésén a következőkre jutott:

- A hallgatói ösztöndíjszerződés megtartható, a szerződés céljával, vagyis azzal, hogy az állami (rész)ösztöndíjas hallgató a képzési idő másfélszeresén belül oklevelet szerezzen és lehetőség szerint Magyarországon tartson fenn jogviszonyt az MRK és a HÖOK is egyetértenek.
- A hallgatói ösztöndíjszerződés keretében megjelent, a képzési idő másfélszeresén belüli oklevélszerzési kötelezettség a hallgatók felelősségvállalását erősíti, erre szükség is van.
- A hallgatói ösztöndíjszerződés nem alkalmas eszköz a cél eléréséhez. Meg kell vizsgálni, hogy mivel váltható ki a hallgatói ösztöndíjszerződés intézménye.
- A hallgatói ösztöndíjszerződés munkavállalást korlátozó rendelkezéseinek felülvizsgálata szükséges. A munkavállalás területén problémás a szerződés.
- A nyelvvizsga követelménye már a felsőoktatásba történő bemenetnél követelmény legyen.
- A HÖOK kérte, hogy az ösztöndíjak/ösztönzési programok és az önköltség kérdése is a munkacsoport által tárgyalandó kérdések közé kerüljön felvételre.

- A HÖOK szerint statisztikával, felmérésekkel, adatokkal alátámasztva szükséges megvizsgálni a pályaelhagyás és az elvándorlás kérdését. A hazai, valamint az EU-s jog szakemberek által történő értelmezése szükséges.
- A gyermekvállalás ösztönzése és a szociális támogatás útján kellene megvalósítani a „röghöz kötést” a HÖOK meglátása szerint. Továbbá a PhD képzésben részt vevő hallgatók jogai és kötelezettségei felülvizsgálatát, a PhD-s tanulmányok munkaviszonyba történő beszámítását is indokoltnak tartják.

Készítette:

dr. Kiss Annamária jogi és igazgatási referens, EMMI Felsőoktatási Főosztály